

Izjava, izvezmil pondeljek, vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Asiškega št. 20, I. nadstropje. Dopisništvo: naj se pošilja uredništvu...

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov...

Zgrešeni računi

Enemu najboljših mož italijanskega tabora, pokojnemu Scipio Slataperju, pred katerega spominom se sicer globoko klanja v spoštovanju, očita «Piccolo», da je bil slabo poučen, ko je očital Tržačanom, da so začetkom vojne sovražno nastopali proti domačim Slovanom.

državi: potem, seveda, ne more biti drugače, nego da smo v njihovih knjigah zapisani kot «rovarji» in sovražniki države! Pa dobro! Samo naj ne prihajajo potem nikoli več s svojimi sladkimi besedami o «dobrohotnosti»! Rekli smo že in ponavljamo: za lepimi besedami se skriva — zavratnost! Saj priznava ista «Era Nuova» v istem članku s cinično odkritostjo, da je ona za «dobrohotno postopanje» le zato, ker pričakuje, da bo povpeševalo «veliko delo» asimilacij!

rodov vsa trpljenja in upe in delati za obnovitev dežele. Zastopništvo v Rimu dobiva tudi dan na dan nebroj pisem, kjer izražajo bivši vojni ujetniki iz Rusije željo, da bi se povrnili tja, kar tudi dokazuje, da niso razmere v Rusiji tako slabe, kakor se opisujejo v inozemskih listih.

govarja minister Ljuba Jovanović, kateremu radikali pritrjujejo in ploskajo. Ob 1.30 zjutraj seja še traja. Radić o sporazumu med Hrvatini in Slovenci. Radić zahteva nove volitve jeseni.

Ves drugi del predpoldneva je Foch porabil za razne obiske in se je nato podal v francosko poslanstvo k pojedini. Zvečer se je udeležil pojedine, ki jo je priredil njemu v čast čehoslovaški vojni minister.

Italija

Kralj zapustil Neapelj. NEAPOLJ, 16. Kralj je odpotoval od tu večeraj ob 15. Nepregledna množica ga je na postaji burno pozdravljala. Tu so se od njega poslovili tudi gen. Diaz, župan Angiulli, predsednik poslanske zbornice De Nicola in drugi poslanci in senatorji.

Saitze in plače v fašistovski milici.

RIM, 16. Uradni list objavlja kraljevi odlok z dne 15. marca 1923. št. 967, ki določa šarže in tozadevne plače v prostovoljni fašistovski milici.

Popoldanska seja.

Ob 16.45 se je seja nadaljevala. Najprej je dobil besedo Voja Lazić (zemljorad.), ki je tudi govoril o nasiljih radikalcev in političnih oblastih.

Čehoslovaška

PRAGA, 15. Prihod maršala Focha v Prago je bil več kot veličasten. Ze v nedeljo so posvetili česki listi dolge članke in kar cele strani Fochu in njegovemu delu ob času svetovne vojne.

Poletno štetje časa v Franciji.

PARIZ, 16. Zbornica je s 313 proti 216 glasovom odobrila predlog za poletno štetje časa.

Prisiljeni odbor fašistovske stranke razpravlja o čiščenju fašistovskih vrst. RIM, 16. Sinoči se je sešel v palači Cligi izvršilni odbor fašistovske stranke. Predsedoval je Mussolini. Prvdesem se je ugotovilo dejstvo, da se položaj stranke vidno boljša in da bo v kratkem popolnoma vzpostavljena disciplina.

Angleško-ruski spor

Na genovski konferenci je stopila sovjetska Rusija prvič uradno na evropsko politično področje. Četudi ni dosegla tega, da bi jo zapadne oblasti (razen Nemčije) pripoznale, vendar pa so se začeli vzpostavljati trgovski odnosi med njo in skoraj vsemi zapadnimi državami. Kmalu nato so sledile preliminarne trgovske pogodbe in tako pogodbno je napravila tudi Angleska z Rusijo.

Ruska trgovska delegacija v Londonu se je razvila v veliko ustanovo, danes okupirajo njeni uradi dve palači, v katerih je uslužbenih kakih 600 uradnikov. Tako je postal London središče ruske trgovine v Evropi, gotovo ne v škodo angleške trgovine. Ta delegacija, ki jo predseduje Krasin, nima samo trgovsko-ekonomskega značaja, ampak se mora smatrati tudi za politično zastopstvo sovjetske vlade v Londonu. V praksi se je torej izvršilo pripoznanje sovjetske vlade z angleške strani, in če bi se stvari razvijale normalno, kakor je vse kazalo nekaj časa, tedaj bi v najkrajšem času Anglija uradno priznala sovjetsko vlado ter bi vzpostavila z njo redne diplomatske odnose, kar bi bilo velikega pomena za sanacijo Rusije, pa tudi za politično in gospodarsko obnovo Evrope.

Lloyd Georgeva politika je šla za tem, da se uredi rusko vprašanje: On je hotel uporabiti za svojo državo ugoden moment ter priti do sporazuma z Rusijo, tedaj, ko je bila sovjetska vlada vsled obupnega gospodarskega položaja v notranjosti in vsled osamljenosti na zunanji v velikih stiskah. Če se je genovska konferenca ponesrečila in se tudi potem v Haagu ni prišlo do sporazuma, ni kriva toliko politika Lloyd Georgea kakor francoski pritisk in pa delovanje ruskih beguncov, ki so z vsemi silami ovrtili, da bi dobila sovjetska vlada sankcijo zapadnih oblasti.

Vendar pa je predstavljala Anglija tedaj, kakor predstavlja tudi danes, najvernejša nasprotnica Rusije. Je vse zastoj: Tudi sovjetska Rusija je mejaška angleškega imperija v Aziji in tudi današnja Rusija je nevarna temu imperiju, morda celo veliko več nego nekdanja carska država. Umevno je, da se angleška diplomacija na vse pretege trudi, da bi se vsajenje Rusije kolikor mogoče zategnilo in da bi spravila Rusijo v popolno gospodarsko odvisnost od zapadnih oblasti. Gospodarska odvisna Rusija bi bila mnogo manj nevarna angleški kolonialni posesi v Aziji kakor pa nezaravisna in bogata država.

Navidezno nebriganje angleške diplomacije za rešitev ruskega vprašanja, zavlačevanje zadev, ki so življenjskega pomena za Rusijo, brezobzirnost napram Rusiji v reševanju vzhodnega vprašanja, zlasti v kolikor se to poslednje nanaša na morske ozime, ki peljejo v rno morje, vse to je ustvarilo v Rusiji neko strupeno ozračje proti Angliji. Tudi je ojačanje komunistične levice škodovalo ruski zunanji politiki, zakaj tej levici je pripisovati, da je Rusija napravila z zadnjimi verskimi in cerkvenimi procesi tako napako. Javno mnenje na Zahodu je torej še podprlo neprijazno stališče Rusij ijavno ali prikrito sovražnih držav.

Zatorej se ni treba čuditi, če se v takem razpoloženju dogajajo incidenti med Rusi in Angleži, kjer morajo trčiti drug ob drugega. In ti incidenti se kaj pogostoma dogajajo na morju med ribiči. Angleški ribiči, ki love ob murmanski obali, smatrajo to obal, kakor menda vsa morja, za svojo domeno, zatorej se jim ne zdi poseben umestno, da bi se držali gotovih mednarodno pripoznanjih predpisov glede približanja obali, glede ribolova napram tamošnjim domačinom.

Tako so se vršili spopadi, tudi streljalo se je baje z obale in mairskatera ribiška ladja je morala trpeti škodo vsled svoje predrznosti.

Angleška vlada je poslala sovjetski vladi že 12. aprila preliminarno noto, v kateri je protestirala proti postopanju sovjetskih obmoških oblastev. Na to noto je ruski komisarijat za zunanje stvari potem Čičerin te dni odgovoril. V odgovoru pravi sovjetska vlada, da je pripravljena prepustiti stvar nepristransko razsodišču, vendar pa se ne sme zgoditi nič takega, kar bi ne bilo v skladu s suverenostjo sovjetske države in kaj takega naj Angleži nikar ne zahtevajo, ker bi bilo zaman.

Ta odgovor se smatra za zelo popustljiv in koncilianten, zato je vse kazalo, da se bo ta spor poravnal zlepa in sporazumno. Toda med tem časom je prišlo do novih spopadov ob murmanski obali in angleška vlada je odposlala v Moskvo pravca ultimatum, na katerega mora Rusija odgovoriti popustljivo v desetih dneh, sicer pretreže Anglija vse stike z Rusijo ter odpokliče takoj svojo delegacijo iz Moskve.

Ta nota, za katero nosi vso odgovornost angleški zunanji minister Lord Curzon, očita ruski vladi:

I. proti-angleško propagando sovjetskih predstavnikov v Teheranu in Afganistanu, odkoder delujejo proti angleškim interesom v Indiji in Mezopotamiji; dalje očita ruski vladi, da podpira protiangleško gibanje v Turčiji in Egiptu in celo propagando na Angleškem. Glede te zadnje trditve se govori o gotovi vsoti denarja, ki so jo baje angleški komunisti prejele iz Rusije. Nato imenuje kot glavna krivca proti-angleške propagande v Aziji sovjetska odposlanca v Teheranu in Kabulu. Zahteva takojšnjo odstranitev teh oseb in obzaložanje ruske vlade.

II. da se napadajo angleške ribiške ladje ob murmanski obali.

III. obvojanota obsodbe in eksekucije proti pravoslavnim in katoliškim svečnikom, očitajoč Rusiji, da hoče uničiti vero in moralo.

Prí tej točki zahteva ultimatum, naj ruska vlada prekliče ono žaljivo noto, s katero je odgovorila angleški vladi, ko je ta skušala rešiti življenje mons. Budkiewicz. Posebno ono namizovanje na Irsko je zblo dno angleško diplomacijo.

Lord Curzon je napravil energično gesto s tem ultimatom; vse se zdi, da se Rusi na vse kiplje prizadevajo, da ne pride do preloma. Zato je baje Krasin odpotoval iz Moskve z aeroplanom, da prinese odgovor sovjetske vlade nekaj dni pred potekom onih deset dni ter na ta način pridobi na času za nadaljevanje pogajanj, če bi se Angleži kapricirali na celotno izvršitev svojih zahtev.

Kakor kaže, se bo tudi ta spor poravnal na miren način; kako se bo to izvršilo, je seveda drugo vprašanje.

London je postal središče protiruske agitacije ter je tako prevzel Parizu prvenstvo te agitacije. Vprašati se moramo: Ali si Anglija v resnici želi prekiniti vse stike z Rusijo in kaj si od tega obeta? Drugo vprašanje je: ali je v interesu Rusije, da pride do preloma z Anglijo in če ni, do kakšne meje more ugoditi angleški notni, ne da bi bila ruska suverenost ogrožena.

Angleški trgovski stiki s sovjetsko Rusijo niso danes še tako dobičkanosni za angleški kapital, vendar pa je začetek napravljen in vsemu zapadnemu kapitalu se obetajo za bodoča leta plodnosna tla v Rusiji. Tudi si moramo predčuti, da so se Nemci že trdno usideli v Rusijo in da bodo oni izkoristili položaj ter zagotovili prednost svojemu kapitalu, če bodo druge zapadne države iz političnega sovraštva obrabile hrbet Rusiji. In če dalje pomislimo, da more Nemcija danes iskati svoj spas edino v nasprotnih entente, tedaj je jasno, da silijo Nemčijo gospodarski in politični motivi na čim tesnejšo ekonomsko in politično zvezo s sovjetsko Rusijo.

Iz teh razlogov je očitvidno, da je pretiranje trgovskih stikov Anglije z Rusijo dvozen nož. Započeto delo se prekine za daljši čas na škodo angleške produkcije, nemeškemu konkurentu se odpro na stečaj vrata v neizmerno rusko državo, Rusija pa se na ta način potisne med očitne sovražnike Anglije.

Vsled tega je razumljivo, da je velik del angleške javnosti sprejel Lord Curzonovo noto z ostro kritiko. Posebno hud so labouristi, pa tudi liberalci in celo nekateri konservativci ostro obsojajo ta angleški ultimatum, katerega posledice se ne dajo preračunati. Izkušnja zadnjega desetletja uči, da so ultimati zelo nevarni tudi onemu, ki jih pošilja. In kaj potem, če pride do preloma in se dogodi zopet kakšen incident? Ali naj Anglija napove Rusiji vojno, ali naj poostri blokado? To so vprašanja, ki si jih mora nehoti postaviti vsakdo, kdor premišluje o tem.

Prelom z Anglijo bi pomenil za Rusijo večjo diplomatsko kakor pa gospodarsko škodo. V političnem oziru bi bila sovjetska vlada občutno prizadeta. Sovražnik sovjetov, ki jih ne manjka v vseh državah Evrope bi dobili v Angliji mogočnega zavajnika, pomočnika in zaščitnika. Temu prelomu bi utegnili slediti še drugi in kredit ruske vlade bi vsaj na zapadu padel. Tudi bi bila Rusija prisiljena se orientirati v novem položaju ter preiti iz sedanje nevtralne v ofenzivno politiko. Ta ofenzivna politika bi se izvajala na vzhodu, to je gotovo. Toda tudi ruska vlada ima tisoč razlogov, ki govore proti temu, da bi se spustila v nevarne zapletitjave. Rusija potrebuje miru.

Da se tega ruska vlada v polni meri zaveda, dokazuje dejstvo, da je Čičerin na prvo noto odgovoril zelo popustljivo in da je ruska vlada odposlala po Krasinu že odgovor na drugo noto, t. j. na ultimatum.

Toda ruska vlada je obenem že povedala, da ne bo privolila v take zahteve, ki bi ponižale Rusijo ter zadele njeno suverenost. A zatorej je gotovo, da ne bo Rusija ugodila ultimatumu, kot ga je sestavil Lord Curzon, temveč da se bo morala najti zmernejša pot, sicer pride do preloma. Ta ultimatum je preveč oster in predrzen po obliki, po vsebini pa za Rusijo nesprejemljiv. O tem nas bodo poučili dogodki bližnjih dnevov.

Nov način izplačevanja vojne odškodnine

Vprašanje likvidacije vojne odškodnine je eno najbolj perečih vprašanj novih pokrajin. Dosedanje zavlačevanje v izplačevanju vojne škode je povzročilo maši deželni že zelo občutno škodo. Po sedanji praksi bi morali prizadeti čakati leta in leta, preden bi prišli do toli potrebne in toli pričakovane odškodnine. Uradno opravilo za ugotovitev škode, povzročene po vojni ne bo še davno končano. Tako je danes obče znano dejstvo, da se takimenovalni konkordati je prepočasni sklepajo. Toda tudi v slučajih že sklenjenih konkordatov ne morejo priti prizadeti nikakor do denarja. To velja predvsem glede odškodnin za premišline, na katero čakajo zaman celi okrajji že leta.

S konkordatoma pa je napravljen le prvi korak na dolgi trnjevi poti vojnega odškodovanja. Sklenjeni konkordat se mora namreč homologirati in se le ko je končno tudi to opravilo, da država vojno odškodnino likvidirati in izplačati. Vse to pa se zavlačuje v brezkončnost in predca pride oskudovanec do svoje pravice, pretrečejo leta in leta. Ako bi bili hoteli čakati naši vojni oskudovanec z zidanjem svojih porušeni hiš, dokler dobijo od države, kar jim gre, bi sploh še ne bili začeli zidati in bi morali stanovati po vlažnih, nezdravih in neudobnih barakah morda še celo desetletja. Da se pomore oskudovanec iz takega obupnega položaja, je bil izmišljen sistem predjumov, katere je dajal v glavnem

benški zvezni kreditni zavod. V bistvu je torej ta zavod koristna in blagodejna ustanova, kar ga pa nikakor ne oprošča dolžnosti, da postopa pri podeljevanju predjumov s skrajno previdnostjo in s človekoljubnim ozir na interese prizadetih vojni oskudovancev. Večkrat se je naglašalo, da se Zveznemu zavodu v Benetkah ne more v tem oziru ničesar očitati, vendar pa je znano, kakšno vznemirjenje je bilo nastalo v začetku tekočega leta, ko je bil objavljen pravilnik k zakonu, ki določa, da mora vojni oskudovanec jamčiti za morebitno razliko med predjumom in likvidirano vojno škodo.

Pcd sedanjo fašistovsko vlado je vprašanje likvidacije vojne odškodnine precej napredovalo. Znete napredek pomeni zakon, s katerim je bila ustanovljena v Benetkah komisija za takojšnjo likvidacijo odškodnin, ki znašajo nad 300.000 lir. V ta namen je vlada dovolila 300 milijonov lir na leto. Kakor se vidi, pa upošteva ta zakon interese večjih in bogatejših oskudovancev (tovorniki, trgovini in raznih drugih podjetij), medtem ko je bil z ozirom na manjše oskudovance izdan pred par meseci drug zakon, ki določa, kakor smo svoj čas poročali tudi v našem listu, da lahko sklepa konkordate tudi tehnični urad potom svojih uradnikov, da so konkordati za svote do 20.000 lir po predvojni vrednosti (torej 80-90.000 lir po sedanji vrednosti) takoj končoveljavni, da se torej dogovorjena svota ne more, več znižati. Zraven tega določa ta zakon, da so konkordati, katerih svota ne prekaša 20.000 lir po sedanji vrednosti, takoj izplačljivi, drugi pa (od 20.000 do 80-90.000), čim jih potrdi pristojno upravno oblastvo.

Na podlagi teh dveh zakonov je postalo torej mnogo konkordatov takoj izplačljivi. Vsled tega je bila država primorana poiskati potrebna sredstva za izvršitev obvez, ki so nastale na ta način. To dejstvo je najbrže dalo neposredni povod za novi zakon, ki ga je objavila te dni «Gazzetta Ufficiale» in s katerim se ustanavlja posebno državne obveznice za izplačevanje vojne odškodnine. V naslednjem podajamo v obvestilo našim čitateljem, predvsem vojnim oskudovancem, poglobitvene točke iz vsebine tega važnega zakona.

Od dneva, ki ga določa finančni minister s posebnim odlokom, najkasneje pa od 1. septembra 1923., se bodo vojne odškodnine izplačevala na ta način, da se bodo dajale oskudovancem posebne državne obli-gacije ali obveznice, katere se bodo imenovale «obveznice (obligacije) za Benečije». Država bo izplačevala obveznice v 25 letnih obrokih in sicer na podlagi srečkanja. Tistemu, ki kupi tako obveznico, bo nesla 350 lir obresti za vsakih 100 lir. Obresti bodo proste vsakega davka, a vsaka obveznica bo igrala za nagrade, katerih skupni znesek je določen na 25 milijonov lir. Nagrade (premijske) se bodo podeljevale na podlagi srečkanja, ki se bo vršilo vsako leto po pravilih, ki jih ima izdelati finančni minister. Za izplačevanje vojne odškodnine se bodo računale te obveznice al pari in oskudovanci jih bo moral sprejeti kot plačilo.

Obveznice za Benečije bodo izenačene v vsakem oziru drugim vrednotam državne-ga dolga. Emisijske banke bodo smele dajati nanje predjume po predpisih, ki veljajo glede predjumov na državne obveznice. Odrzki (kuponi) obveznic se bodo sprejemali za plačevanje izravnih davkov katerikoli dan v polletju pred njihovo dosepolnostjo. Državni zavod za zavarovanja in društva za zavarovanje na življenje bodo morala založiti en del svoje rezerve, ki se določi s posebnim kr. odlokom, za «obveznice za Benečije».

Finančni minister bo poskrbel za ustanovitev udruženja denarnih zavodov pod predstvom Banca d'Italia, ki mu bo poverjena naloga, da omogoča in lajša prodajo obveznic na denarnem trgu.

Oskudovane, ki je prejel predjume v znesku pravilno likvidirane odškodnine, se bo smatral za plačenega. Kdor pa je prejel manj predjuma, dobi obveznic le za preostanek do popolne svote, ki mu jo država dolguje.

Kar se tiče porabe vojne odškodnine, se določa čl. 11. zakona od 27. marca 1919, 426. izpremenja v toliko, da velja le za svoto, ki se da dobiti v obliki podpor na obveznico. Predjum, kakor je določen v čl. 14. prej omenjenega zakona, se bo dajal v znesku ene polovice celokupne likvidirane svote, in sicer v obveznicah. Druga polovica pa se izplača, ko bo ugotovljeno, da je bil pravilno porabljen ves znesek likvidirane odškodnine, kolikor se je po zakonu mora porabiti za vzpostavitev porušeni zgradb. Finančni minister pa bo smel dovoljevati vojnim oskudovancem razne olajšave in bo lahko tudi dovolil, da bodo obveznice vinkulirane (zastavljene) pri denarnih zavodih, ki dajajo predjume. V tem slučaju se tem zavodom prepusti tudi naloga ugotovitve pravilne porabe vojne odškodnine.

Čl. 6. novega zakona določa, da ostanejo neizpremenjene one določbe zakona 4. z januarja 1923. ki smo ga že zgoraj omenili in ki se nanaša na izplačevanje vojni odškodnin, katere presegajo vrednost 30.000 lir. Vendar pa se finančni minister pooblašča, da lahko izpremeni najvišji odstotek, ki je določen v čl. 3. omenjenega zakona. (Ta člen določa, da takojšnje izplačilo vojne odškodnine v vrednosti nad 300.000 ne sme znašati več kot 75% svote, ki je bila dogovorjena v konkordatju).

V čl. 7. pa se napovedujejo novi kr. odloki, s katerimi se bodo dosedanje določbe o povračilu vojne škode izpremenile, kjer bo to potrebno, da se opravijo v sklad s tem novim načinom izplačevanja; dalje se napoveduje poseben odlok, s katerim se bo disciplinirala uredba predjumov s stra-

ni Zveznega zavoda v Benetkah in se razni drugi odloki tehnične in upravne narave.

To je glavna vsebina novega zakona o izplačevanju vojne odškodnine. Njegov splošni pomen obstoji po vsem, kar smo rekli zgoraj v tem, da vojni oskudovanci (oz. zadruge, banke, ki so v posesti njihovih pooblastil) ne bodo prejeli več vojne odškodnine v gotovini, temveč v obveznicah, kakor smo jih zgoraj opisali. (V gotovini se bodo izplačevali, kakor določa čl. 6., le tiste odškodnine, ki znašajo manj kot 500 lir).

Hvalevredno je, da se je vlada odločila rešiti vprašanje vojni odškodnin na edini pravi način, namreč s plačilom. Vprašanje pa je, ali je ta način plačevanja (potom državnih obveznic) res najprimernejši. Državne obveznice so res sigurne vrednote in izkušeni kapitalisti radi zalagajo svoj denar ravno vanje. Toda pomisliti je treba, da pripada ogromna večina vojni oskudovancev kmetškemu stanu. In sicer gre za kmete porušeni krajev, v času neposredno po vojni, polne potreb in pritiskane od vseh mogočih davkov, skratka gre za kmete, ki nujno potrebujejo gotovino. Vsled tega bo morala ogromna večina gledati, da svoje obveznice izpremeni v gotovino. Na vsak iacin mora računati vojni oskudovavec z danim dejstvom in moral se bo tudi temu primerno ravnati. Svetujemo prizadetim, ki dobijo obveznice v lastne roke, naj postopajo previdno, naj se po možnosti združijo v skupine in si izberejo odbore razsodnih moži, ki bodo v stanu dajati stalno zanesljiva navodila za najprimernejšo in najkoristnejšo uporabo vojnoodškodninskih obveznic.

O novem zakonu o izplačevanju vojne odškodnine je govoril tudi finančni minister De Stefani pred kratkim v Milanu. Rekel je, da bo novi zakon rešil vojne oskudovance iz položaja negotovosti, v katerem so se do sedaj nahajali. V interesu prizadetih oskudovancev je toplo želiti, da bi se ta napoved finančnega ministra uresničila v polnem obsegu.

To pa se bo dalo doseči le tedaj, ako se vse vojnoodškodninsko postopanje in poslovanje temeljito poodstavi in pospeši. Če kje, velja posebno v tem vprašanju pregovor: Kdor hitro da, dvakrat da!

Zadnji trenutki judenburških žrtev

Glavne krivice, ki so bili obtoženi radi upora in protidržavne agitacije med judenburško garnizijo, so takoj izolirali in postavili pred prekaj sod. Za zagovornika je vojaška oblast določila nekoga odpadnika, ki bi bil lahko vsaj nekaterim rešil življenje, toda podla duša je v svoji brezmišni pokorščini prodala slovensko kri kakor Juda Krista za trideset srebrnikov. Razprava se je začela v torek 14. maja in je trajala dva dni. Vsak obtoženi, zlasti pa Hafner, ki je bil pri ulični borbi ranjen v glavo in je stal pred sodiščem z obvezano glavo, so se vedli med razpravo tako, kakor se spodobi onim, ki jih preganjajo za pravično in sveto stvar. Priče so govorile večnoma v prilog obtoženi, toda ker je bilo jasno, da bo nemško-madžarska tiranija zahtevala eksemplarčne žrtve že za to, da dokazuje slovenskemu elementu v državi svojo premoč, je bil izid procesa takorekoč že preudiran. V sredo popoldne se je biskoma razširila po mestu vest, da je vojno sodišče odsodilo Hafnerja, Možina, Davtoviča in Stefaniča na smrt. Kakor težak kamen je legla ta vest na srca vseh, ki so poznali nesrečne žrtve brezobzirnega avstrijskega krvnika kot poštene, značajne in slovanski ideji zveste može. Značilno je tudi dejstvo, da je vlada velika potrtost celo med mestnim prebivalstvom, med katerim so bili slovenski fantje zelo priljubljeni in ki se je dobro zavedalo, da ta pot vodi v propast v prvi vrsti Avstrijo samo.

Naslednjega dne zgodaj jutraj je odšel pohodni bataljon brez orožja na večbalske. Kmalu za njim pa je prihlet kurir poveljujočega generala s stroгим ukazom, da mora bataljon nemudoma nazaj v garnizijo, kjer bo navedbi pri usmrtni strelji upornikov. Ko smo se vrnil v mesto, me je poklical k sebi general, ki je hodil razburjen po sobi semintja. Dejal mi je, da mu je znano moje politično naziranje, da mi pa za vselej izbeje iz glave slovanske ideje, me hoče poslati v gčo k obsojenim, da se prepričam, kakšne posledice rodi nepokorščina in da čujem iz ust teh upornih duhov njihovo oporoko. Odšel sem z vojnim kuratom J. Novakom v ječo. Težka vrata so se zaprla za nama. Zaskrtal je ključ v ključavnici in ostala sva sama z obsojenci. Vojni kurat je pristopil k njim, da jih pripravi na zadnjo pot. Vsi so bili bodri, kadili so in razgovarjali, kakor da bi se ne bilo ničesar zgodilo. Le Davtoviču se je poznalo, da ga je smrtna obsodba strela. Stefanič je v naglici napisal svoji materi pismo, v katerem ji je govoril: Dragá mati! Sporočam ti, da sem kot kolovodja upornikov obsojen na smrt. Se nekaj trenutkov in prišel si biriči preganjali zato, da te bodo avstrijski biriči preganjali zato, da te ti sin umrl za poštono slovensko stvar. Če nismo mogli doseči svojeja cilja mi, pridejo za nami drugi, ki bodo nadaljevali in dovršili naše delo. Naša kri bo prelila zato, da se bo boljše godilo našim potomcem. Ostali so naju prosili izročiti sorodnikom in znancem pozdrave in sporočiti ženam njihovo zadnjo željo, naj skrbje za svoje otroke in jih odgajajo v narodnem duhu. Možina pa je dejal otroku: Zal mi je, da moram umreti tako mlad in da ne bom doživel našega vstajenja. Med tem pretresujočim prizorom se je približala strašna odločilna ura. Ob 1. popoldne smo začeli težke korake mađarske straže, značilno škrtanje ključavnice in mrtvaški zvon, ki je zapel nekje v bližini svoje srce in dušo rezajočo pesem. Možina se je zganil, pogledal je Davtoviča in pripomnil ironično: Čuješ? Se nismo mrtvi, pa nam že zvone. Odpri so se vrata, vstopili so do zob oboroženi Mađari in zvezali nesrečnim narodnim mučnikom roke. Zalosten spoved je krenil skozi mesto na morišče. Za kazen je vojaško poveljstvo izgnalo iz vojašnice in barak vse, kar je moglo stati na nožah. Stari vojaki, invalidi, bolni, lahko ranjeni, ki še niso bili popolnoma okrevali, vsi so morali spremljati svoje rojake na mrtvaški poti. Na večbalsku za barakami, kjer se je vrtila eksekucija, je spreved obkolil bataljon oboroženih Mađar-

rov. Slovenski častniki so morali stati v neposredni bližini obsojenih. Toda niti bataljon oborožene sile jim ni zadostoval. Tirani so se bili izgredev in zato so postavili v ozračje morišča še eno mađarsko stotnjo v polni opremi, da bi v slučaju najmanjšega nemira brez usmiljenja prestrelili vse slovenske fante. Slovensko vojaštvo in civilno prebivalstvo je bilo pri pogledu na ta mučni prizor silno potrto. Nemci in Mađari pa so s satanskim zadoščenjem gledali, kako učinkuje njihova moč.

Prvi je prišel na vrsto Davtovič. Siromale se do zadnjega trenutka ni zavedel in ni hotel verjeti, da bo moral tako mlad v zemljo. Ko je vojaški avditor prečital smrtno obsodbo in sem mu jo ponovil v rodnem jeziku, je zdrhlal, padel pred popolkovnika Metnitza na kolena in zaklical: Kaj moram res umreti? Saj nistem nikomur storil krivice! Čemu me ubijate? Metnitzu so se zaleskale solze v oči, polzil je nesrečnežu roko na ramo in spreporvil z drhtečim glasom: Vem, da si nedolžen, toda kaj morem storiti jaz? Ni v mojih rokah tvoje življenje. Stotnik Lukešič, ki je sicer dobro razumel njegove besede, pa se je zdrll naj, češ kaj ima opraviti s tem človekom, ki je zaslužil smrt. Nato je zapovedal poveljniku eksekutivne čete naj hitro izvrši svojo dolžnost. Obsojeni je pokleknil približal se mu je Mađar ki mu je zavezal s črnim robcem oči. S satanskim spačenim obzori in škodoželjnimi smehljaji so pristopili mađarski krvniki, zorjajali so zatvori, zadolili strelji in prva žrtev se je zgrudila okrvavljena na zemljo. Kri Davtoviča je obrizgala okrog stoječe Mađare in zapustila rdeče madeže na belih rokavicah stotnika Lukešiča, kakor da je hotela žrtev pritisniti sama krvniku srmatno pečat. Možina se je pri tem prizoru ironično smehljao. Ko je krvnik poklical drugo žrtev, Stefanoviča, je presekal grobno tišino možat klic «tukaj». Poveljujoči častnik je zakričal nanj, češ naj odgovarja «hiers». Zopet rožljanje zatvorov, zopet salva in drugi mučenik se je zgrudil na tla. Hafner tudi pri tem pogledu ni izgubil svoje neverjetne hladnokrvnosti. S prezirno je vrgel pred dokajeno svalčico in se obrnil k svojemu prijatelju, češ, da bi rad pred smrtjo se prid. Vojni kurat mu je ponudil srodiko. Tretji je bil ustrejen Možina. Ko je avditor zaklical njegovo ime, je vrgel na tla dokajeno smekco, tati smrtne obsodbe. Brez nje vem, kaj me čaka. Bog daj, da bi moja kri rodila stoteren sad. Zadnji je prišel na vrsto Hafner. Ko so mu hoteli zavezati oči, je to uslugo hvaležno odklonil, obrnil se je tja, kjer so stali slovenski vojaki in zaklical z Bogom, fantje! S silo so mu krvniki zavezali oči. Toda obsojeni je z energično kretnjo snel robec, segel Metnitzu, meni in kuratu v roke in dejal, da umira, toda v popolni zavesti, da bo njegova kri tekla za pravično stvar. Nato se je obrnil k Mađarom in zaklical: dobro streljajte! Ko se je zgrudila četrtá žrtev, je navzeč zdravnik konstatal, da še ni mrtva. Stotnik Lukešič je zapovedal, naj mu pomagajo na oni svet z «milostnim strelom». Zadonela sta še dva strela, toda zaman. Mađari so bili vsi prepadeni, roke so jim tresle in niso hoteli več streljati. Mučen prizor je končal neki mađarski častnik.

Po eksekuciji so ostala trupla žrtev pod strogo stražo na morišču. Poveljstvo je ukazalo, da morajo stotnije nazaj grede prepavati, toda nihče se temu ukazu ni pokoril in čule so se le priitajene psovke. Stotnik Lukešič je sporočil o končani eksekuciji generalu, ki je brzovajil na Dunaj: Pravkar izvršena smrtna obsodba. Korporal Hafner je kot junak v življenju tudi junaško umrl. Ponči so na tihem skupali skupno grobnico, kamor so med gromom in nevihtu položili neustrašne narodne mučenike. Grob so morali popolnoma zravnavati z zemljo, da bi nihče ne vedel, kje počivajo trupla ustrelenih upornikov. Toda že drugi dan je bil na svežem grobu lep venci in mnogo cvetja. Vojno sodišče pa je nadaljevalo svoje delo. Srečen slučaj je nanesel, da je pri sledječih razpravi zagovarjal obtožene dr. Ivanetič, ki je z vso mreno branil nesrečne slovenske fante. Res se mu je posrečilo rešiti nekaterim življenje. Na smrt sta bila obsojena še Rogelj in Grakovina, ostalim pa je sodišče prisodilo večletno težko ječo. Zadnji dve žrtvi so ustrelili na binško soboto 18. maja. Tudi ta dva sta se vedla ves čas zelo hladnokrvno. Kmalu je bil končan proces, je prišil iz kabinete pisarne brzovajka, da se res smnikogar več ustreliti. Očitvidno je avstrijska vlada že tedaj čutila, da se bliža njen konec. Nekateri domnevajo, da je bila ta brzovajka sprejeta že tekom procesa, da pa jo je general utajil in tako sam zakrivil prelivanje slovenske krvi. Kmalu potem so se uprl slovenski fantje 7. lovškega bataljona v Muravi, kjer je padel kot žrtev Božan Ulip, cigar truplo je počiva v domači zemlji. Za njimi se je uprl 97. pešpolk v Radgona, kjer je izgubilo življenje devet slovenskih fantov. Ti upori so bili odmev judenburških dogodkov in žrtve, ki jih te dni prepeljemo k večnemu počitku v domačo zemljo, so nekak «obmejni kamen med našim robstvom in svobodo. Šest mladih fantov je v življenjem pripomoglo svomeu narodu, da je zlomil sužnje okove. Ni jim bilo sejoeno zreti vzhajajočega solca svobode, ker so morali za svojo zvestobo narodu in domovini pregodati v zemljo. Naj jim bo ohranjen med nami večni spomin!

(Po «Slov. Narodu».)

Koncert pevskega zhora učiteljskih društev

Kakor smo že poročali, priredi «Učiteljska Zveza» prihodnjo nedeljo matine pri Sv. Jakobu ob 10 uri in koncert na Kontovelju ob 4 uri popoldne. Sprejedi sledeči: A. Lajovic: Bolest Kovač. A. Förster: Z glasnim šumom s Kora, mešan zbor. Anton Lajovic: Godna samota. Zenski zbor s spremljevanjem klavirja. Anton Lajovic: Zabe, zenski zbor. Janjo Ravnik: Poljska pesem, mešan zbor. Emil Adamič: Mlad junak po vasi jezdi, mešan zbor. Johannes Brahms: Scherzo (iz Trv v H duru). Anton Lajovic: Spomladni sprev. Ples kralja Matjaža, Kiša. Medved z medom, mešani zbori. Emil Adamič: Kje si dragi, da te ni? zenski zbor s spremljevanjem klavirja. Emil Adamič: Kregata se baba in devojka, moški zbor. Sjevvan Mokranjac: Kozar, mešan zbor. Ivan Cankar: Hlapec Jernej*) odloome dramatisiran po M. Skrbinsku. Osebe: Hlapec Jernej: Marij Sili; Potepuh: Albert Sirok. Ivan Grbec: Otrci-cilij moji, mešan zbor.

Cena: Sedeži z vstopnino vred 8 L in 6 L, stojšča 3 L — k temu se pristeže še 10% davčne pristojbine. Sedeži so v predprodaji v knjižnici J. Stoka.

*) Odpade na «matineji».

DNEVNE VESTI

K obisku vojnih pohabljencev. Dne 24. maja in v naslednjih dneh bomo imeli v naši deželi odlične goste... Italijanski vojni pohabljenec...

Vnanji glas v zaščito južnoslovenskih Nemcev. Severnotirolski deželni zbor se je bavil dne 8. t. m. z dogodki na južnem, Italiji priključenem Tirolskem...

Kam plovejo gospodje in ordinarijatu v Poreču? Ladjice cerkve gornjo iz varnega pristana vernosti in vdanosti ljudstva na široko morje...

Založna italijanska socializma. Ni morda kak zagrižen »buržuj«, ampak prvak socialne demokracije v Avstriji, dr. Viljem Ellenbogen...

Nogometni odsek S. D. »Adria« ima danes ob 20 rednih sestankih. — Vodja. — Pevsko društvo »Irija«. Današnja vaja za ženski zbor se vrši v navadnih prostorih...

Kolo. Vaja za ženski zbor danes odpade. Prihodnja vaja jutri zvečer točno ob 8 uri zvečer. V nedeljo ob 10 predp. vaja za moški zbor...

Tečaj za krojenje. Vse one, ki so se vpisale v tečaj za krojenje vabimo, na sestanek, ki se bo vršil danes pop. ob 4 h pri Sv. Jakobu...

Epilog avtomobilske nesreče v Barkovljah. Včeraj popoldne ob 16ih se je vršil pogreb zemskih ostankov častnika Rudolfa D'Arco...

Iz tržaškega življenja. Uslužna podnaselja. Pred par dnevi je za sebnica Karmela Strignana, stanujoča v ulici Canova št. 9, nameravala nesli v hranilnico znesek 1500 lir...

Arretacija. Na podlagi arretacijskega naloga so pred sinočnjim policijski agenti arretirali 22 letnega Frana Ercul, stanujočega v ulici Donata št. 4...

S kolesom je zavozil v zid. Včeraj zjutraj okoli 9.30 je vozil s kolesom navzdol po ulici Farneto 17-letni brezposelni uradnik Hektor Belgrado...

Prepir med ženskami. Včeraj popoldne so se v gostini »Alla Spremitura«, v ulici Chiarbola sup. 242, sprle med seboj nekatere ženske...

Iz tržaške pokrajine. Dutovlje. (Prireditev ruskih gledaliških umetnikov). V soboto dne 19. in v nedeljo dne 20. t. m. priredi znana skupina ruskih potujočih gledaliških igralcev dve predstavi...

Društvene vesti. Akad. ter. dr. »Balkan«. Danes ob 20.30 sestanek. Uro prej odborova seja, v prostorih, kjer sestane...

Vesti z Goriškega. Cvetje v vito »Goriške Straže«. Na mojo »besedo« k izjavi g. Bavčarja, predsednika »Županske zveze« v Gorici, ki je bila priobčena v »Edinosti« z dne 10. t. m., odgovarja »Goriška Straža« z dne 14.

Književnost in umetnost. France Bevk: »Rablji«. — Gorica 1923. — Izdala in založila Narodna knjigarna. To je naslov novi birki črtic, s katero je naš goriški rojak in pesnik France Bevk zopet obogatil našo priprivedno književnost...

Darovi. Med darovi v 115 št. Edinosti se je vrnila zopet meljuba pomota. Znesek 51 Lir se je nabralo pri gospej Biščak v Jamljah p. Vremskem Britofu in ne Jamljah kot je bilo pomotoma javljeno...

Podlistek. WILKIE COLLINS: Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Podlistek. Gospa v belem. IZPOVEDBE GOSPICE HALCOMBE. Po mojem mnenju ne, gospa. — Gospod Pervisal se je sedaj obrnil k meni. Ali se niste pred svojim odhodom izrabili napram strežnici, da izgleda gospi Halcombe veliko bolje?

Petrovič Peter «Ploha». Vesela vaška igra v treh dejanjih. Ljubljana 1923. Zbirka «Oder» 4. zvezek. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani. Cena s poštnino vred Din. 11.30.

Razni gledališki odri po deželi bodo v veseljem sprejeli novo izšlo Petrovičev dramo «Ploha», ki se je letos z velikim uspehom vpriporila v ljubljanskem gledališču pa je pripravna tudi za odre po deželi.

Gospodarstvo

Slovensko kmetijsko društvo v Gorici, ta naša najstarejša in najzaslužnejša strokovna organizacija, je imela pred kratkim izredni občni zbor, ki je pokazal, da vlada med našim ljudstvom veliko zanimanje za nadaljnji razvoj društva. V razgovoru so prisla razna prečena gospodarska vprašanja. Vsi govorniki pa so enodušno povdarjali to, da je treba društveno delovanje poglobiti in razširiti na vsa polja kmetijskega dejavnosti.

Društvo naj v prvi vrsti obnovi svoj delokrog v predvojnem obsegu in sicer v vsakem oziru. V deželi je velika potreba po močni gospodarski organizaciji brez političnega in strankarskega ozadja, ki bo delala v proseh in razmah našega kmetovanja.

Do danes šteje društvo, ki pa je v resnici zadruga z omejenim jamstvom, nad 700 članov, raztresenih po celi gorški deželi. Seveda je to število jako piclo v primeri z ogromno množico kmetijskih gospodarjev, ki jih šteje naša pokrajina, a ki niso še združeni v tej strokovni organizaciji. Ni bilo odveč, ako bi naš vinogradniki, poljedelci, živinorejci in drugi resno premislili, ali je to zdravno, da stojijo brezbržno ob strani, izven združenja, ko bi mogli kot člani močne kmetijske strokovne strogo gospodarske skupine, doseči s skupnim nastopom marsikatero ugodnost, ki jo kot posamezniki nikdar ne dosežemo. Predvarijo naj prav trezno, ali ne bi bila dolžnost vseh naših kmetijskih gospodarjev, da pristopijo kot eni k slovenskemu kmetijskemu društvu v Gorici, ki je že pokazalo in dokazalo v preteklosti, da zna dobro in z uspehom braniti koristi našega kmeta.

III. čehoslovaška poljedelska razstava se je otvorila včeraj v Pragi in bo trajala do 21. t. m. Na tej razstavi se bo videl mogočni razvoj čehoslovaškega poljedelstva v vseh panogah. Obenem bo tudi največji trg za vsakovrstne poljedelske stroje in razno orodje.

Čehoslovaški generalni konzulat v Trstu (Viale Regina Elena 29) ima na razpolago nekoliko legitimacij za vožnjo po čehoslovaških železnicah po cenah znižanih za 33%. To znižanje velja tudi za povratek, in sicer brez ozira na to, ali potnik zapusti Čehoslovaško skozi isto postajo, na kateri je stopil na čehoslovaško ozemlje, ali pa skozi katero drugo postajo. Potniki te razstave lahko dobijo zraven tega znižanje za 25% pri pristopitvi za vidiranje potnih listov s strani čehoslovaškega konzulata. Legitimacija stane 12 lir.

Borzna poročila.

Tečaj:

Trst, 16. maja 1923.

Cosulich	323
Delmatia	335
Gierolimich	1350
Libera Tristina	399
Lloyd	1405
La sino	725
Martinieli	135
Oceanica	135
Premuda	585
Tippovich	315
Ampela	500
Cement Dalmatia	333
Cement Spalato	263

Valuta na tržniškem trgu.

Trst, 16. maja 1923.

avstrijske krome	0.40	0.45
avstrijske krome	0.0285	0.03
čehoslovaške krome	0.180	0.160
dinarji	21.35	21.56
leji	9.50	10.-
marke	0.0480	0.05
dolarji	20.5750	20.6750
francoski franki	137.26	137.76
švicarski franki	370.-	372.-
angleški papirni	95.45	95.65

To in ono

Največji teleskop sveta. Opazovanje Marsa 1924. Mnogo se je že poročalo o orjaškem teleskopu, ki ga je zasnoval Amerikanec Mac Fee. Ta projekt strokovnjaki splošno niso smatrali za resnega; v zadnjem času pa se je odločil za sodelovanje na njem tudi svetovnoznani astronom profesor Todd in tako je prišlo, da se je cela britanska in ameriška javnost začela živo zanimati za stvar, kateri pred meseci resni ljudje niso pripisovali važnosti.

Svrvila zasnovanega ogromnega aparata je naslednja: V južnoameriški republiki Chile, v gorovju Andes, se v bližini mesteca Chaavara nahaja 360 metrov globoka jama. Kakor so ugotovili astronomi, bo planet Mars leta 1924. šel točno skozi zenit tega mesteca, to je točno nad omenjenim 360 metrov globokim rovom. Iz tega dejstva se je rodila ideja, da se izrabi ta rov kot cev ogromnega teleskopa, usmerjenega na Mars. Treba je le, da se v ta rov postavi konkavno zrcalo, dober reflektor, ki bi koncentrirajoč Marsovo svetlobo, podal povečano podobo planeta.

Vto svrhu bosta Todd in Mac Fee namestila na dnu rova ogromen ploščat krožnik, katerega bo premikal poseben motor. Ta krožnik se bo napolnil z živim srebrom. Ko se bo krožnik premikal, bo živo srebro, kakor vse tekočine pri podobnem rotiranju, dobilo dobilo na krožniku točno obliko teleskopičnega zrcala. Na ta način nameravata omenjena učenjaka prirediti posebno ogromno zrcalo, potrebno za njuna opazovanja. Krožnik bo imel premer 15 metrov ter bo njegovo zrcalo prekašalo doslej največje zrcalo teleskopa zvezdnarice Mount Wilson, ki ima 2.5 metra premera.

Največjo skrb posvečata učenjaka sedaj na to, da s svojim motorjem dosežeta enakomerno rotiranje krožnika, ker bi se tudi ob najmanjši neenakosti gibanja ali v slučaju, če bi krožnik ne bil popolnoma horizontalen, površina zrcala zmedla, dobila gube in tako izkvirila podobo.

Ona učenjaka sta prepričana, da se jima posreči, izdelovati orjaški aparat ter točno urediti njegovo funkcioniranje. V znanstvenem svetu Amerike vzbuja ta eksperiment veliko pozornost.

Je-li mož lastnina žene? Gospa londonskega živnozdravnika Greja je dolgo časa živea v srečnem zakonu ter rodila petero otrok. Gospačkari Gee je nekega lepega dne zbole-

psicek, pa ga je prinesla k Greju, da ga preišče. Živnozdravnik sicer boleemu psiceku ni mogel pomagati, a zgodilo se je, da je v bližini nesrečne gospičkine Gee pozabil na svojo ženo in otroke ter se stalno preselil k Geejevi. Zato je bil obsojen na plačevanje alimentov za zapuščeno ženo in otroke. Gospa Grejeva pa toži sedaj gospičkino Gee, ker ji je vzela moža ter zahteva zato 4000 funtov šterlingov. Branitelj obtoženke trdi, da ni mož last žene, pa da nima radi tega gospa Grejeva pravice na odškodnino za to škodo, medtem ko je sodni dvor mnenja, da pripada pripada mož ženi, ker ji tudi država izplačuje škodo, ako ji upropasti moža v vojni. Vendar pa spor ni še rešen, ker je sodišče v zadregi, pod kateri paragraf naj stavi razsodbo, ko zakonik ne predvideva takih slučajev.

Prebivalstvo Grenlandije. Razmussen, ki je organiziral ekspedicijsko na Grenlandijo, je objavil zanimive spise o življenju in običajih prebivalcev tega velikega severnega otoka. Najlepše in najživahnije mesto Grenlandije je Igaliko. Igaliko je civilizirano mesto. V njem je še vse polno kamennih hiš in starih ruševin, ki pričajo o življenju nekdanj cvetočega in solidno zgrajenega mesta.

Sicer je Igaliko pravo prirodno središče otoka. Večina hiš Grenlandcev je majhnih; strehe so ravne, okna nenavadno majhna. Oni namreč ne ljubijo nobenih velikih odprtina na hiši, posebno ne oken, ker smatrajo, da prihaja skozi večje odprtine večji mraz, kar ovira deco pri rasti. Kadar namerava kak Eskim zgraditi hišo, skljuje celo rodbino na delo. Vsi bratje, sestre, rojaki, njihove žene in otroci, se zberejo in mu pomagajo pri delu. Hiša se zgradi v zelo kratkem času.

Mesto Igaliko obkrožuje ogromne poljane s sočno in gosto travo, po kateri se pasejo velikanske črede živine. Temperatura Grenlandije je slična alpski.

Grenlandec zelo lubi družbo. Za časa molnje na primer se zberejo vse ženske in odidejo skupno na pašnike, da pomolzejo krave. One, ki imajo manj krav, priskočijo pa s svojim delu še drugim na pomoč. Njihova delovna obleka je živo pisana. Opazujejo jih v teh haljah, dobi človek vtis, kakor da so neprestano prazniki. Na prsih in na ramah so halje okrašene z divno izdelano in vezeno volno. Vezanine so običajno bele, rjene in rdeče barve in predstavljajo večina lipe. Le malo Grenlandkinj nosi evropsko obleko. Nasprotno se nosijo skoro vsi moški evropski, zlasti po londonski modni.

Ukinjenje patrijarhata v Rusiji. Iz Moskve prihaja poročilo, da je sovjetska vlada ob zaključku Tihonovega procesa ukinila patrijarhat ruske pravoslavne cerkve.

Razvoj ruske pravoslavne cerkvene organizacije je v najtesnejši zvezi z vsakovrstno vlado v Rusiji. Zmago Rusov nad Tatarji in osvobodljivo izpodi tatarske sužnosti prične nova doba Rusije, prične moskovsko carstvo. Istočasno je padel Carigrad v roke Turkov in Rusija je postala najmočnejša, oziroma sploh edina samostojna pravoslavna država. Ruski vladarji so se začeli smatrati za naslednike bizantinskih, zlasti ko je Ivan III. leta 1572. vzal za ženo Sofijo, nekakojno zadnjega bizantinskega cesarja, in se začel sam imenovati za carja. In kot naslednik carigradskega cesarjev je postal prvi zaščitnik pravoslavja.

Sto let pozneje je povzdignil car Fedor, sin Ivana Groznega, moskovskega mitropolit, za patrijarha. Tako je bil osnovan moskovski patrijarhat, ki pa ni trajal dolgo kajti že l. 1721. ga je ukinil veliki car Peter. Ni slučaj, da je odstranil institucijo patrijarhata ravno Peter Veliki, kajti ta vladar, najzrazitejši tip racionalnega, jako inteligentnega in še bolj brezobzirno energičnega absolutista, ni trpel, da bi mogla poleg njega obstojati še kaka oblast, ki bi mu mogla ovirati absolutno prav. Odtlej je rusko pravoslavno cerkev upravljal «svjetjejši sindod» — kot najvišja instanca, sesteljena iz prvih ruskih škofov, z «ober-prokurorjem» kot carskim namestnikom na čelu. Tako se cerkev ni mogla obratiti zoper carske naredbe in reforme, za kar pa posledje stvarno itak skoro da ni bilo niti potrebe.

Tako stanje je ostalo do velike revolucije l. 1917, ko se je sv. sindoda odpravila in izvolil zopet patrijarh kot glava ruske pravoslavne cerkve. Tako preuredba cerkvene organizacije je bila že davna želja velikega dela ruskega pravoslavja.

Da so sedaj sovjetski močniki sklenili znova konec patrijarhatu, je tedaj jako umljivo, saj jih veže s Petrom Velikom enako racionalistično stremljenje, enako v metodah in smotih. Njihov absolutizem in patrijarhijska cerkvena uredba takorekoč drug drugega izključujeta.

Kaj bo postavil sedaj zborujoči ruski cerkveni zbor na čelo cerkvi, je še neznano in brzkone tudi še negotovo. Nedvomno pa nekaj takega, kar bo v načrtu sovjetske vlade ali vsaj njej po godu.

Da bi med prebivalstvom odprava patrijarhat dobila kak večji odmev, ni pričakovati. Ta institucija, stara komaj šest let, še ni mogla postati dovolj popularna med narodom. Reakcija bi se mogla vzbuditi pač glede drugih činov protiverške boljševidske politike, usoda patrijarhata pa z ruskim verskim življenjem ne more biti preveč tesno zvezana.

**Olga Bregant
Josip Hrovatin**
poročena

Podgora-Gorica, 16. maja 1923.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 2.— Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L. 4.— Kdor išče službo, plača polovično ceno.

PORTOROSE. 1—3 sobe oddam za celo sezono s hrano ali brez nje. Cena nizka. Vila Sna, Portorose. 687

GOSTILNA Maks Gulič, Via S. Maurizio 3 toči kraški teran po L. 6.— istrsko 4.— v-pavsko 3.60, za dom 40 stot. ceneje; od 5 litrov naprej cena po dogovoru. Dreherjevo pivo po 3.60. Kuhinja vedno pripravljena. Svoji k svojim! Kdor dokáže potom kemične analize, da vino ni naravno, dobi 10.000 lir. 691

HARMONIKA trivrstna, znamke «Lubas» z goda. Peter Beton, Il. Bistrica. 678

MLADENKA, izučena živilja, išče dela v mestu. Plača po dogovoru. Naslov pri upravnštvu. 692

MIŠA v Standeržu, z lepim vrtno, 2 kuhinji, 4 sobe, hlev, se proda. Natančna pojasnila v Standeržu št. 166 pri Gorici. 688

«SCIENTIA» Via Foscolo 2. Angleško, francosko, špansko, italijansko, nemško. L. 15.— mesečno. 689

NAZANILLO. Obiskovalcem semoja v Bazovici se naznanja, da se bo vršil redni mesečni semenijski 20. maja, 21. t. m. to je na binokostni ponedeljek. Za obilno udeležbo se priporočajo domači obrtniki. 690

SPALNICA predvojno blago, svetla, trd les 11 komadov, se proda 1800.—. Corso Garibaldi 29, vrata 6. 693

POSTELJE, chiffoniers 220.— nočne omarice 50.— vzmeti, zimnice iz morake trave in volne, popolna solidna soba L. 900.— Fonderia 3. 677

KROJAŠKA oprema, popolna, skoraj nova, se ceno proda. Kupec lahko eventualno vodi obrt dalje. Naslov pri upravnštvu. 680

GOSPODIČNA s trirazredno meščansko šolo, trgovskim tečajem, znanjem slovenskega in nemškega jezika in z dobrih spričevali išče službe. Naslov pri upravnštvu. 681

PES — čuvaj, volčje pasme, 5 mesecev star, se ceno proda. Stanjal na Krasu št. 65. 682

DNE 20. T. M. ob 10 uri dopoldne se bo vršila v občinski pisarni v Vipavi javna dražba občinskega lova občine Vipava. — Zupanstvo Vipava. 683

VELIKI SEMNJI v Vipavi vsakega 20. v mesecu. Pričetek 22. t. m. Zupanstvo Vipava. 684

POZOR! Krone, korale, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grosist Bellei Vita, via Madonnina 10, I. 32

ZLAT, srebrn in papirnat denar se kupuje in prodaja po zmernih cenah. Menjalnica via Giacinte Gallina 2, (nasproti hotela Moncenisio). Telefon 31-27. Govori se slovensko. 25

KRONE IN GOLDINARJE plačujem vedno dve stotinki dražje, nego drugi kupci. Via Ponders št. 6, I. 44

EGIPTOVSKI profesor grafologije pove karakter, preteklost in bodočnost. Trst — Via Geppa 10. 658

SREBRO, zlato in briljante plača več kot drugi Pertot, via S. Francesco 15, II. 45

KLAJNO APNO za živino, redilni prah za krave, konje in prašiče, fluid za konje. — 29/2 Zaloga v lekarni Il. Bistrica. 29/2

GOSTILNA

v Ljubljani, v bližini glavne pošte, tramvaja in kolodvorja, Primorcem dobro znana, se radi boleznitakojproda z vsem inventarjem in 150 hl vinske posode, kompletno vinsko sesalno, cmaro za led in zjamčeno koncesijo. Naslov in pogoji pri upravnštvu.

M. Steiner - Trst

Prodajalni:
Via Geppa 17

Via Pauliana 1 (vogal Piazza Libertà)

Fino pohištvo in navadno za urade.

Vedno novi dohodi Največja solidnost

Prodaja z jamstvom Direktni uvoz

Pohištvo vsake vrste v tranzitu brez

carine.

Pošiljajte franko na vse strani z

jamstvom za točen dohod.

M. Steiner - Trst

Via Geppa 17 (46)

Via Pauliana 1. (vogal Piazza Libertà)

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

JAKOB PERHAUC

ustanovljena leta 1878

Trst, via S. T. Kydrias št. 6, telefon 2-85.

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjavec in krajski slivovec.

Lastni izdelki: šumeča vina kakor šampanjec šumeči istrski rofošk Laciama Cristi in druga.

Specialiteta: Jajčni konjak in Crema marsala ter arizovrstni likerji in sirupi, kakor pristni malinovec in drugi. (50)

Novi veliki mesečni semnji v Sežani.

Podpisani naznanja, da je bil ustanovljen v Sežani nov mesečni semenijski odsej naprej se vršita v Sežani vsaki mesec dva velika živinska semnja in sicer na dan 12. in 22. V slučaju, da pade na 12. ali 22. praznik, se vrši semenijski naslednji dan.

Izredni komisar za občino Sežana.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ

Dr. Cicero Michelangelo

Postojna (vila Jurca)

tehnični vodja Herry Fiel
Od 9 do 12. (52)

MED. UNIV. (224)

Dr. RADO SFILIGOJ

v Gorici, se je preselil
v Via Mameli (Via Scuole) št. 8
(tik stare gimnazije)

ter sprejema za kirurgijo, porodništvo in ženske bolezni od 9-11 in 2-3.

Giuseppe Klun - Trst

Prodajalna: Via Mazzini 40 (prej Nuova)

Skladišče: Piazza Scorcola I. - Tel. 2984 B

Prodaja porcelana, lončevine, stekla in hišnih potrebščin na drobno in debelo. Velika izbira omar in porcelana za gostilne. Specialiteta za darove: servisi za kavo, čaj, umivalnike, umetniški predmeti itd. itd.

Brezkonkurenčne cene. (253)

GIOVANNI SPERZA

Trst, Via S. Francesco d'Assisi 6.

Zaloga in izdelovalnica množičnih in železnih peči in štedilnikov.

Izbira plošč za kuhinje, kopeli in klosete. Zaloga plošč iz tirolskega in navadnega litega železa, vrat in peči za ognjišča.

Izbira keramičnih in cementnih opek. Sprejemajo se naročila in popraviljanja peči in štedilnikov. (50)

MILO FENDERL
JE NAJBOLJŠE

TVRDKA GELOSA BENIAMINO & FIGLI

POHIŠTVO

lastnega izdelka v vsakem slogu. — Velika izbira popolne opreme za hiše, pisarne in gostilne. Brezkonkurenčna cena

Trst — Viale XX. Settembre 35 — Trst (palača Eden)

Telefon 34-34 bis (87) Telefon 34-34 bis

JADRANSKA BANKA

CENTRALA TRST (1)

Delniška glavnica L 15,000.000 Rezerve L 5,100.000

Podružnice: Opatija, Zadar, Dunaj.

Afilirani zavodi: Jadranska Banka Beograd in njene podružnice: Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Ercegnovi, Jejsa, Jenšice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Meškovič, Novača, Prevalje, Sarajevo, Split, Sibenik, Tržič, Zigreb.

NEW-YORK: Frank Saksar State Bank
VALPARAISO: Banco Yugoslavo de Chile

Izvršuje vse bančne posle.

PREJEMA VLOGE

na hranilne knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje po 3 1/4 %.

Na odpoved vezane vloge obrestuje po najugodnejših pogojih, ki jih sporazumno s stranko določa od slučaja do slučaja.

Daje v najem varnostne predale (safes)

Zavodovi uradi v Trstu:

Via Cassa di Risparmio št. 5 — Via S. Nicolò št. 9

Telefon št. 1463, 1793, 2676. Ključna postaja od 9.30 do 12.30 in od 14.30 do 16.